

Korzenszky Richárd

Gyökere a fának...

Erzsébet-napra megjött a hó. Szakadt. Reggel még csak szél fújt, de tíz óra körül már csipős, jeges, havas volt a világ. Az éjszaka elkészültem végre az előadással. Budapesten, a Pázmány jogi karának dísztermében rendeztek a jezsuiták (OCIPE) rangos konferenciát. Elinduljak? Ne menjek? Németh Katalin a műemléki hivatalból volt itt délelőtt, vele néztük a sírköveket, amelyek a temetőből a templom mellé kerültek (inkább itt legyenek, mint a szemétben!), Alsóörsről telefonált, úton hazafelé: el ne induljak, cudar világ van. Telefon Budapestre, kétségbeesve veszik tudomásul. De hol az előadásom? Elküldtem az éjjel drótpostán (nem nézték meg!). Most faxon újra küldöm. Megtudom, nem én vagyok az egyetlen, akinek úgy olvasásuk fel az előadását: Erdő Péter (nemrégiben kinevezett fehérvári segédpüspök, a katolikus egyetem rektora) Kolozsvárra ment...

Ajándék ez a nap a számomra. Délután alszom. Közben megérkezik a DAC-alapítvány (Democracy Afther Communism) csoportja, - amolyan expedíció Tihanyba jönni ezen a na-

pon. Telefonoznak össze-vissza, ki itt van, ki ott csúszott árokba, - a csoportjuk szinte az egész országból verbuválódik. Így azután este találkozni tudok velük, vetítek, majd beszélgetünk: politikáról, vezetésről, Szent Benedek Regulájáról...

Másnap, szombaton délelőtt ismét alszom. Van miért. Az elmúlt hetek keményen próbára tettek. Csütörtökön volt Simontornyán az új könyvünk bemutatója Udvardi Erzsébettel: "A te szavadra..." Kiállítás nyitottunk a várban – a toronyban. A két könyv képei, néhány karácsonyi kisebb rajgyógás, egy szép Madonna, ennyi az egész anyag. Szépen körbeveszik a magas terem falait. A pécsi tévé kér, mondjak pár szót, beszélnem kell a rádiónak is, a Tolna megyei napilapnak ugyancsak kérdései vannak. (Másnap meg is érkezik faxon, alig kell belejavítani.) Vendégek a megnyitón: Emőd öcsém több állatorvoskollégája a környékből eljött. Szemenkár Mátyás büszke a könyvre – joggal. Régi diákok szülei tűnnek föl. Visszafelé már jeges az út, sejtetni lehet: itt van valóban a tél. Alsóörs

és Csupak között szépen kimagaslik a horizontból a megvilágított apátság tömbje. Az apátság előtt pedig a ködben érdekesen rajzolódik ki az égen a megvilágított templomtorony árnyéka. Sejtelmes látvány.

Naptárt kell elővennem, hogy vissza tudjam pörgetni a napokat. Most volt Szent Ányos ünnepe: november 17. Kevesen voltak a templomban: erre a napra szervezte a nyugdíjas-klub a kirándulását Győrbe, Pannonhalmára. Az idő sem volt éppen kedvező: nyálkás, ködös, hol hó szállingózik, hol eső. Akik Veszprémből jönnek, hóról beszélnek. Takács Nándor Jusztin székesfehérvári püspök – régi jó ismerős – a főcelebráns, Kertész Péter kíséri. Itt van Gyürü Géza, Földvári Imre, Körmendi József, Deák Ákos, Szabó Mihály, a görög táborig lelkész, Szabó János Almádiból. Pannonhalmáról egy mikrobusz jött, Pál vezette, Miksa, Pelbárt, Antal, Norbert, Arnold, egy amerikai betegápoló testvér, és Hedvig nővér. Szép a liturgia, jó a beszéd – hívekhez szabott, szuggesztív, világos. Utána a tetőtérben nagy beszélgetés. Mondják, kevesen voltak a tihanyiak. Mégis jó hangulatban voltunk együtt. Talán éppen azért, mert nem volt akkora tömeg. Persze a halászlé is megtette a hatását. Ilyen másutt nincs, mondják. Tavaly keresték az atyák: tavalyelőtt volt, tavaly nem. Félixnek igaza lett: hozzá tartozik már az ünnepünkhöz...

Közben gyötrődtem a pénteki előadás szövegén. Csak nem akart összeállni... Könyvek könyvek hátán, jegyzetek, de valami lényegeset nem tudok megfogalmazni. Az ebédelőben is többször fölvettem a kérdést, Hölvényi Gyuri bácsi is itt volt néhány napig: mi is az igazi kultúrtörténeti szerepe a szerzetességnek? Nem kis vajúdasba tellett, amíg kikristályosodott: európaiság, hazaiság, szomszédság. De hogyan tudom megírni? Amint a történelemből látjuk, végül is nem tudtam elmenni Budapestre a szakadó hóban – de meggyötrődtem a szövegért.

Amint ugyancsak meggyötrődtem korábban vasárnap, 14-én éjszaka azzal a kis cikkel, amit az Új Embernek kellett elküldenem. Adventre kérte Tárjányi Zoli, a főszerkesztő. Lehet, hogy túlságosan is elvontra sikeredett. De elkészült. Hétfőn hajnalban ott volt már a szerkesztőségben, hála a technikának (drótposta megint!). – Délután a Tihany kultúrájáért alapítvány ülésezett nálunk, elnöke vagyok. Egyre-másra jöttek elő az adminisztrációs hiányosságok. Végül kisült, hogy nem is létezőnk. A felügyelő bizottság sem létezik, amelyik pedig a múltkor kemény jelentést állított össze. Bakos Péter lemondott a kuratóriumi tagságról – családi feszültségek!

Visszafelé lapozunk a naptárban: vasárnap, november 14. Reggel megérkeznek a tévések, Hevér Zoli stábja–

már pénteken is forgattak a tetőtéri estéken. Mádl Ferenc volt az előadó, százötven hallgató, nagy zsúfoltság, jó hangulat. Másnap a "Kézfogás" – egyházi iskolások találkozója, úgy kétszáz vendéggel. Az öregfiúk már-már rutinnal végzik a dolgukat, a regisztrálást, az autók irányítását, az egész szervezést, a virsli és sör ide termelését, mindent. Kerekes Károly apát úr volt délután a főcelebráns: hajlott hátú öregúr lett, de tüzes, szuggesztív szónok. Átforrósodott a levegő a hideg templomban. Délelőtt Nemeskürty István, a millenniumi kormánybiztos tartott előadást, tanárosat, jót, - élveztük. Ezek után vásárnap már tényleg alig éltem, s itt a tévé újra a misén. Majd keresztelő: Udvarhelyi Miklós volt pannonhalmi diák, veszprémi ügyvéd kislányát kereszteljük a kápolnában. A tévé itt is felvételeket készít. Majd riport: a kápolnában ülök, Hevér Zoli kérdez, a stáb ismerős, a kamera forog – mi lesz belőle? Könyvek is belekerülnek az anyagba. "Menedzser vagy?" – teszi föl közben a kérdést. Igen is, meg nem is... Minden vezető, családfő is menedzser. Szent Benedek Regulája kerül elő ismét és ismét, - nem tudok másként beszélni erről a témáról már hosszú idő óta. Alkalmazkodni sokféle emberi természethez, nem uralkodni zsarnok módra egészségesek felett. – Miután levonulnak, teljesen

kinyúlok. A hétfői kuratóriumi gyűlés után az uszoda hoz egy kicsit rendbe: február óta igazában nem úsztam (leszámítva azt a néhány métert, amit nyáron horgászás közben kényszerűségből kellett tempóznom elakadt horgok miatt.)

De lapozzunk még tovább vissza. November 11, csütörtök: Szent Márton ünnepe. Pannonhalmára megyek Bélával és Tiborral, a két jelölttel. Útközben furcsa előzésekbe fog egy autó, Bakony Péterdnél a kanyarban kisodródik, fejjel lefelé ott van az árokban. Vadász Béla, volt győri diákom áll kétségbeesve az úton: magát hibáztatja, ő jött szembe vele. Vajon tényleg ő volt a hibás? Nem hiszem, látva a hajmeresztő mutatványokat néhány perccel korábban.

Pannonhalmán kilenckor ünnepi mise: a braglia-i, itáliai Bruno apát a főcelebráns. Jó érzés ismét együtt lenni a közösséggel, s benne lenni az ének sodrában, még ha kicsit bágyadtan szól is. Másnap Tihanyba látogatnak Asztrik főapáttal. Tetszik neki, ami nálunk történik. Rövid névnap köszöntő Andrásnál, Asztriknál, - majd sietve vissza Tihanyba, hiszen délután az Erzsébet-körnek van gyűlése, ott is jelen kellene lennem. Névnaposokat köszöntenek, jó hangulatban. Fontosak ezek az együttlétek, közösségformálók. Ilyenekből áll és él az egyházközség.

A hét eleje sem volt éppen lazítás. Hétfőn, 9-én a posta után útra keltünk Tiborral: Nyíregyháza a cél. Valamikor – ki tudja, mikor – elvállaltam, hogy a tanári karnak lelki napot tartok. Este Pregun Pistáékat látogatom meg: Kálvin tér 9 az új címük. Dobozok, csomagok, még nem pakoltak ki, de már újra otthon vannak. Nyolc év Budapesten, majd vissza... Nem lehetett könnyű a költözködés, otthagyni Budapesten az unokákat. De érezhető, hogy a régi kapcsolatok hálója fenntartja őket. A lekipásztori központban alszunk, másnap – kedden – három előadás délelőtt (tegnap is három volt), majd ebéd, utána kis szünet, majd szentmise. Estére Tihanyban vagyunk.

Még tovább, vissza a naptárban: november 7-e, vasárnap. Szent Imre ünnepe volt a héten: ilyenkor szokás, hogy a rá következő vasárnap Örvényesen mondom a szentmisét. Ki is volt Szent Imre? Akit család nevelt, akit európai szellemiségű bencés tanított...

Nem mondhatnám, hogy nagyon friss vagyok. Minden porcikámban érzem az elmúlt napok fáradalmait. Csütörtöktől Kassán, Jászón – a felvidéken jártunk a munkatársakkal. Házaspárok: Németh Katalin és Béla, Présingék, Farkasék, Hölvényiek, Therék, Szabó Józsiék (az ő buszával mentünk) az útitársak. Bakos Péter a

tornyosnémeti határon kiszállt (reggel kérdeztem: van-e útlevele mindenkinek?) - lejárt az útlevele. Előtte Miskolcon megálltunk, a jezsuita gimnáziumot alaposan megszemléltük. Építészeti érdekesség ez a nagy beruházás. Nekem személyesen sok közöm volt az induláshoz: mindig néhez szívvel állok meg a felépült új iskola falai között vagy az udvaron, a sportpályáknál vagy a templom előtt, ahonnan Pannonhalmát idéző panoráma nyílik a völgyre. A templomban kezdjük a körülnézést, miután megébedeltünk a diákotthoni ebédlőben. Az építésben kezdettől fogva közreműködő idős úr vezeti csoportunkat. A templomba nehezen jutunk be: a sekrestyén keresztül sikerült ajtó nyitnunk. Furesán visszhangos a templom. Van, aki megjegyzi: "majdnem jó..." Igen, sok építészeti ötlet majdnem jól megvalósult. Apróságoknak tűnő részletek árnyékot vetnek sok szép gondolatra. – A görög kápolnába is bejutunk: Baán István görög lelkész felesége otthon van éppen. Régről ismerem. Ő beszél az Avas lekipásztori helyzetéről: egyáltalán nem vidító a kép. - Az uszoda és a tornaterem látványa nem akármilyen. Az új természettudományi blokk tetőterében a West End City Center furcsa meghívóját - szépen becsomagolva átadom Németh Katalinnak, Katalin napi elő-köszöntés címén. Nagy a de-

rültség. – Közben megérkezik az igazgató, Forrai Tamás. Lába felpolcolva, ínszakadás miatt volt kórházban. Jót beszélgetünk, jól esik a forró kávé és tea is nála.

Miskolcot elhagyva lassan sötétedik. A határon a tiszt gondosan rárakja az útleveleinket a számítógépre. Bakos Péteré lejárt... Hiába minden, ki kell szállnia. Mi megyünk tovább. Telefon Kassára: Pásztor Zoli – kassai magyar pap - elénk jön, az Audi-VW üzletház parkolójában várunk. Fölvezet a szálláshelyre. Gyorsan kipakolunk, majd be a város központjába. A plébánia udvarában parkol a buszunk. Szlovák nővér, fiatalok, gitározna-énekelnek a kapu alatt. A kapualjból kilépve föltáru a kivilágított kassai Szent Erzsébet dóm: lenyűgöző látvány. A sétáló-utcán néhány lépést teszünk, s máris a Bomba sörözőben vagyunk. Külön asztal, jó sör, ki halat választ, ki cigánypecsenyét. Vannak, akik szeretnének valami szlovákosat - de nincsen... A tányér alatt a latin feliratú papír-alátét Cassovia-ról beszél, Felső-Magyarország első városáról.

Este még Farkas Imréék szobájában összeül a csapat, köszöntünk: előkerül a bor, a sütemények, folytatódik a beszélgetés.

Éjszaka a villamos nyikordul egyet-egy: nem messze az ablakomtól fordul. Egyetemi kollégium a szállásunk,

de rendes, tiszta s viszonylag csendes. Reggeliről magunk gondoskodunk. Erikáék szobájában gyülik össze a csapat, ki ezt, ki azt hoz, s mindenki eszik szinte mindből. Hölvényiék tőpörgyű-krémjének sikere van...

Reggel Zoli kijön Friciért, a sofőrért, s beviszi a buszhoz a plébánia udvarába, majd kikísér bennünket a roznyói útra. Szepsin keresztül megyünk Jászóra. Szepsin a plébánia előtt egy pillanatra megállunk. Furcsa-sárga az épület (a műemlékesek még a szint is meghatározták!). Gábor Bertalan éppen otthon van, ismerős pap van még nála (bencés is szeretett volna lenni valamikor, Pannonhalmán noviciátusban is volt...) Jászóra valamivel korábban érünk, mint telefonon előre jeleztem. A templom mellett megállunk, majd elsétálunk a tóhoz. Őszi színek, bágyadt-vörös, sárga, zöld, sötétes minden – s tükröződik a tóban. Csoportkép majd ezzel, majd azzal a géppel (valaki mindig hiányzik róla, hiszen valakinek kézben kell tartani a masinát...)

Magyarul beszél a takarító néni a lépcsőházban. Az apát urat keresem. Menjen föl hozzá, biztos otthon van... Felvezetem a csoportot a kopott lépcsőn, régi fényképek, ugyancsak kopottak, a falakon: premontrei atyák csoportjai a századfordulós időkben. Lassan indul a beszélgetés az apáti fogadóban (ez most Tamás apát dol-

gozósobája is). Régi órák, képek, vegyes elrendezésben: a régi pompa még átsejlik a kissé kopottas termen. Barátságos, kedves fogadtatás. Előkerülnek régi tervrajzok: lelkesedéssel terítik ki asztalra, földre... Föl a kórusra, onnan nézzük a templomot. Az orgona magyar gyártmány, a két világháború közötti időből. A kottatartón szlovák templomi ének... Nyáron a rozsdafarkú még csivített a templomban, tére – úgy látszik – ki-költözött. Tavasszal újra itt lesz?

A nyitott kályhaajtó mögött parázslik a tűz: a folyosóról lehet fűteni a nagy kályhákat. Fehér reverendás, kék öves apát, kesztyűben, nagy fahasábokkal: nem mindennapi látvány...

Egyedül mondja az officiumot a perjel a stallumban, mi körbejárjuk a templomot. Belül szép, gondozott, kívülről ütött-kopott: vajon lesz-e valaha elég pénz a felújításra?

Ebéd: "Rántott-leves..." – invitál rá Tamás apát. Vannak, akik el is hiszik. Finom halat kapunk (valamilyen tengeri, de nagyon jól esik...) Együtt vagyunk. Tihanyi bor is kerül az asztalra a leleszi rizling mellé.

Egy kisebb csoport megnézi a könyvtárat: hallatlanul értékes anyag, rendezetlenül. Át kell menni a szociális otthoni folyosón is. Nem szívesen visznek be csoportot: tőlünk is csak néhányan juthatnak be. A többiek a

perjellel megnézik a parkot. Rám pedig már az épület előtt vár Gábor Berti: előadást tartok tanároknak a szépsi magyar iskolában. "Mit ér a tanár, ha keresztény?" – ez a téma, kissé provokatív, talán néhány embert riaszt is. Óvatosan kell bánni tanárral és fogalmakkal: érzékeny fajta a tanárember. Feketekávével kínálnak előtte, amolyan leforrázottal: "nálunk ez a menő" – mondja az egyik igazgatóhelyettes.

Közben az útitársak Jászóról Stószra mennek, Fábry Zoltán házához. Tamás apát is csatlakozik hozzájuk: kéri, hadd menjen velük. A temetőben eléneklik a Himnuszt. Közben a jászói utca nyüzsgése, a sok lödörgő ember képe szinte mindenkit mellbe vág. "Azé a föld, aki teleszüli..." – mondja szomorkásan Tamás apát.

Az előadás után van egy kis időm szusszanni, majd mise a templomban. Útitársaim is megérkeznek. Szent Imre napja van. Elsőpéntek. Sokan vannak a templomban, egyes részletei a tizennegyedik századból valók. Építeni csak alulról lehet, - az íveket feszültség tartja egybe. Erről beszéllek Szent Imre kapcsán, aki családban nőtt fel, ahol értékek voltak, s akit európai látóköru tanító, Szent Gellért nevelt.

"Isten, hazánkért térdelünk elődbe..." Az énekeknek helyi értékük van, már sokszor megtapasztaltam.

Nem mindegy, hogy mit és mikor énekelünk. Itt, a felvidéken, ahol a nyelvhatár egyre csúszik dél felé, különösen is ereje van. Meg az ősi himnusznak: “Boldogasszony Anyánk... Magyarországról, édes hazánkról, Ne feledkezzél el szegény magyarokról...”

Együtt vagyunk a plébánián. A templomkertben a kereszt tövében gertyák égtek. Magyarul beszélt mindenki a templom előtt. A szlovák mise következett hamarosan. Mi pedig sztrapacskára voltunk meghívva, szorgos asszonyok jó szívvel, kedvességgel készítették. (Nekem halat csináltak...) Nagy beszélgetés néhány tanárral: jó dolog közvetlenül találkozni emberekkel, s nem csak újságcikkekből tudni, hogy élnek a felvidéken még magyarok... Szóba kerül a magyar lelkipásztorkodás. Van-e egyáltalán magyar papság? Magyar értelmiség? (A tizenvalahány kelet-szlovákiai magyar pap közül talán ha négy járt magyar iskolába!) Hogyan lehet magyar egyházszervezetet alakítani? A katolikus egyház nem nyelvi csoportosulások alapján szerveződik!

Szombat reggel a dómot nézzük meg. Mennyi részlet, finomság, érdekesség: napokat lehetne eltölteni benne! Rákóczi-szarkofág: most minden gond nélkül lemegettünk. Tegnap kaptam egy csokor virágot az előadás

után. Magammal hozom. Odalenn, a kriptában megállunk. Megkérdem: van-e, aki még nem járt itt? Farkas Imre kezébe kerül a virágcsokor, ő helyezi el a sírra. “Győzhetetlen én kő-szálom...” – énekeljük a kuruc-kori, Rákóczinak tulajdonított éneket. Belső csend támad bennünk. Majd megpróbálunk fölmenni az erkélyre, szép lehet onnan rálátni a városra, de csak a harangokhoz jutunk. A lépcsőjárás figyelmeztet: nem volna egyszerű dolog edzés nélkül most nekivágni egy tátrai túrának!

Séta a fő-utcán, nyüzsgés, boltok, mint mindenütt Európában. A premontrai templom zárva. A rendház homlokzatán idegen feliratok, cégek – hogy szerzetesház, arról szó sincsen. Kár. (Valamikor volt rajta. S erről nem a szlovákság tehet...) A ferences templom kriptájába sikerül lejutnunk Németh Katival és Bélával, a férjével: Pásztor Zoli becsenget a szeminárium portájára, s egy takarító néni készségesen beenged minket. Barokk feliratok odalenn, mint a tihanyiban. Egy múlt századi magyar sírfelirat egy német nevű gyógyszerész sírját, aki “fiatal élete virágjában” költözött el az élők közül...

Krasznahorka felé indulunk. Ki ezt, ki azt vásárolt, magyarul nehezen lehetett megszólalni a boltokban (nem válaszoltak rá). A vár alatt parkolunk, ott maradok a busznál: már jártam itt,

az Andrásy kastélyában többször is. De tele a kisbusz, nem jó magára hagyni. Mellettünk mutatványosok generálják az űrhajót, berregtetik a kamionok gépeit, furcsa hölgyecskék sétálnak föl és alá, pozsonyi, kassai rendszámú autók érkeznek s mennek föl kisgyerekes kirándulók a várba. Minden kihalt, vastag az avar, csend volna a hűvösben, ha nem bömbölné újra és újra a mutatványosok saját gyönyörűségére valami furcsa diszkó-zene a közelben. Lassan megered az eső. Élmény volt bőven azoknak, akik fölmentek a várba: lelkes magyar vezető töviről-hegyire mindent elmagyarázott. Sietünk a határ felé, Salgótarjánál jövünk át, megállunk egy teára-kávéra, majd útközben megpróbáljuk összeszedni, mi minden történt ezekben a napokban. Nem volt üres. Hat óra előtt Budapestre vagyunk, fél nyolc körül Tihanyban. Szép volt.

Másnap Örvényesen Ther Tóni mondja: “ha nem jártam volna Kassán, még elhittem volna a Vasárnapi Újság levélírójának, hogy Kassán a dómban magyar mise csak olykor-olykor van...”

Közben készül a kert a belső udvarban. Pár nappal ezelőtt meghozták Alsótekeresről a hársfát. Úgy terveztük, daru emeli majd be. Lesz mit fotózni! Megjön a teherautó, a fa rövidebb egy méterrel, megfogják, rárak-

ják a földlabdás végét a Vologyagártotta kis kocsihoz, s máris kifordulunk – igaz, nem könnyen – az udvarra. Kis igazítások az ágakon, nem sérül meg semmi, csak a falat kaparjuk meg vele, - s máris odakinn van. Pénteken, Erzsébet-napon pedig megérkeznek a kertészek: a Pagony-cég egyik munkatársa, Németh Katalin az OMVH-tól, Ther Tóni és egy faültetéshez értő szakember. A temetőből pár napja – mint már mondtam - felhoztak néhány szemétre ítélt szép sírkövet: keressük a helyét a metsző szélben a templom mögött, a Balaton felé a keskeny kertben. (“Aki menet közben, mint fölösleges terhet, eldobálja halottjait, a rossz lelkiismeret terhét cipeli tovább” – jut eszembe Sütő András szép mondata.) Közben meg kell kóstolni, jó-e még a Kassán kapott Becherovka. (Nem romlott meg.) Még mielőtt szakadni kezd a hó, áll a fa az udvaron. Három rúd támasztja, a szél nem dönti el, - jöhet a tavasz, jöhet az első hársfa-virágzás! Bárcsak itt lenne már! A tavasz azonban még várat magára, a hó pedig nekiered: ajándékba kapok egy pihenő napot, nincs budapesti út, nincs előadás – majd felolvassák a szöveget. Fontosabb, hogy gyökeret eresszen a hársfa!